

ע ל ה פ ר ק

מחלת הפה והטלפים

מחלת הפה והטלפים פקדה ופוקדת את עדרי הבקר בארץ בתקופות שונות וגורמות נזקים חמורים. ההתפרצות הקטלנית האחרונה אירעה בשלהי מלחמת העולם השנייה בשנת 1945/6, בה נפגע מספר גדול של עדרים — מן הטובים שבהם — ובעקבותיה נפסדו הרבה פרות. אימת ההתפרצות היתה תלויה מעל לראשי המגדלים במשך כל השנים עד אשר הומצאה שיטת החיסון והיא הונהגה גם בארץ מיד אחרי גמר מלחמת העולם השנייה. הנהגת החיסון היתה מלווה לא מעט היסוסים מצד השלטונות הווטרינריים, אך עד מהרה התבררה יעילותו ורוותו לכולנו כאשר ידענו שלא נעמוד עוד חסרי אונים מול כל התפרצות חדשה ונהיה צפויים להסגרים ממושכים ולטיפול מייגע וכמעט חסר תקנה במקרים של הינגעות העדרים. ידענו שלא עברה סכנת הופעת המחלה — בעיקר בגלל חוסר הידיעה על הנעשה בשטח זה בארצות השכנות — אולם ראינו אפשרות לעמוד מולה ולהתגבר עליה. הנה פרצת המחלה מחדש. ב־12 במאי היא אובחנה בעדר החלב של משק בית־אלפא. השל־טונות הווטרינריים החלו בפעולת חיסון של עדרי הסביבה, אולם לצערנו עלינו לציין, כי העבודה לא בוצעה בקצב הדרוש. בעת כתיבת שורות אלה — 7 שבועות אחרי הופעת המחלה בבית־אלפא — לא חוסנו עדיין כל העדרים והמחלה התפשטה לאורך גבול ירדן דרומה ופקדה שורה של עדרים נוספים: ירדנה, בארר תיים, ניצני־עוז, לכיש, צרעה ולאחרונה עדרי בדואים בנגב. ידועים לנו קשיי כוח האדם וחוסר הרכב, בהם מתלבטת המחלקה הווטרינרית. אולם אין בהם הצדקה לביצוע האיטי של החיסון בפני מגיפה מתפשטת. מדוע לא גויסו אנשים ורכב ממחלקות ממשלתיות אחרות, כשם שעשו זאת בעת מכת הארבה לפני שנתיים מדוע לא ביקשה המחלקה הווטרינרית את עזרת „החקלאית“, שלה למעלה מ־50 רופאים בשדה,

מצויידיים ברכב, אשר יכלו להגיש עזרה אפק־טיבית ביותר? אכן יש הרגשה שהאחראים הקלו בהערכת המצב ומשום כך הקצב האיטי בביצוע החיסון, אחרת יכלו מזמן לגמרו ולמנוע לפחות מלחק של המשקים את פגיעתה הרעה של המחלה. ויש להסיק מזה מסקנות לעתיד. לאור הנסיון של ההתפרצות האחרונה ברצו־ננו לברר עוד בעיה אחרת, והיא: חיסון פרמי־ננטי של כל העדרים, או שמירת מנת ברזל של וואקצינה לשם הזרקה מידית במקד ההתפרצות והבאת חומר נוסף — לפי זן המחלה — להש־למת החיסון של כל העדר. לברור בעיה זו חשוב לדעת שתי עובדות: א. חיסון העדר כולו לפי הרכבו היום עולה בגבולות רבע מיליון לירות, ב. משך החסינות הבטוחה אחרי ההזרקה הוא בגבולות חצי שנה. אם נרצה על־כן להחזיק את כל העדר במצב חסינות מתמיד נצטרך להק־דיש לענין מחצית המיליון לירות כל שנה ומה חלק לא קטן במטבע חוץ. סכום זה יכול להוות מעמסה כבדה מדי על הענף שלנו, ונראה לנו שאפשר להסתפק בהכנת מלאי של וואקצינה לעת התפרצות. דבר זה כרוך בהוצאה כספית הרבה יותר קטנה אף אם נקח בחשבון החלפת החומר כעבור זמנים קבועים כדי להבטיח את פעילותו. דרך זו עלולה להיות יעילה אם תאורגן כהלכה. עוד הערה ביחס לעדרי הצאן: עד כה לא הוסבה תשומת הלב הדרושה למת־לת הפה והטלפים בעדר הצאן. בדרך כלל עוברת המחלה על הצאן בצורה קלה ולפעמים אין מרגישים בה. עד שהיא לא עוברת לבקר. כך, למשל, קרה הדבר במקרה האחרון של בית־אלפא. לצאן הזדמנויות פגיעה רבות יותר במחלה זו, בהיותם נודדים בשטחים מרוחקים, אשר אין עליהם ביקורת מלאה ביחס לרעיית עדרים אחרים, לפעמים אף מעבר לגבול. נשאלת השאלה אם לא ניטיב להבא לכלול את עדרי הצאן בפעולות החיסון במקרה של התפשטות המחלה.

..